

ДОСЛІДЖЕННЯ МОРФОЛОГІЧНИХ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ЮНИХ ВЕЛОСИПЕДИСТОК 14 І 15 РОКІВ

Марина Пруднікова, к.фіз.вих, доцент

*Харківська державна академія фізичної культури
Харків, Україна*

Вступ. Розвиток юної спортсменки підкорюється визначеним закономірностям, які знаходять своє відображення в морфологічних і функціональних особливостях та проходять різні вікові періоди морфофункціональної зрілості. Все це базується на гармонійному фізичному розвитку [1, 2, 4]. За даними дослідників характерним для теперішнього часу, як відомо, є «трофологічний синдром», який відповідає дисгармонійному фізичному розвитку та зниженню функціональних резервів, затримкою статевого розвитку у період з 12-15 років [3].

Заняття спортом пред'являють особливу увагу, коли вікова перебудова організму має швидкий зріст кісткової і м'язової тканин, а серцево-судинна і нервова системи вимушені «підлаштовуватися» під нові умови функціонування у 14-15 років. Також у «посиленому» режимі працюють імунна система і залози внутрішньої секреції, особливо статеві. Репродуктивна функція входить у фазу становлення, тому, чим і як буде займатися юна велосипедистка, залежить її пубертатний зріст, тому заняття обраним видом спорту, особливо велосипедним, стає більш актуальним [1, 4].

Мета дослідження: визначити зміни морфологічних і функціональних показників юних велосипедисток 14 і 15 років під впливом специфічних навантажень.

Матеріал і методи дослідження. В дослідженнях прийняли участь 12 юних велосипедисток 14 і 15 років, з них 4-КМСУ та 8-МСУ. Використовувалися методи дослідження, такі як, теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, медико-біологічні і математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Протягом року занять велосипедним спортом проведені дослідження морфологічних і функціональних показників велосипедисток 14 і 15 років представлені у таблиці 1.

Під впливом специфічних фізичних навантажень достовірно змінилися отримані морфологічні дані у показниках маси тіла на 1,9 кг ($t=7,99$; $p<0,001$) і окружності грудної клітки на 2 см ($t=4,78$; $p<0,001$), також функціональні – діастолічного артеріального тиску на 3,0 мм рт. ст. ($t=2,67$; $p<0,05$), частоти серцевих скорочень на $3,3 \text{ уд} \cdot \text{хв}^{-1}$ ($t=4,01$; $p<0,001$), анаеробної метаболічної ємності на 2,4 ум.од. ($t=2,20$; $p<0,05$), аеробної метаболічної ємності 27,2 ум.од. ($t=6,07$; $p<0,001$), максимального споживання кисню на 0,5 л ($t=3,19$; $p<0,01$), життєвій ємності легенів на 104,7 мл ($t=6,38$; $p<0,001$) у велосипедисток 14 і 15 років

Таблиця 1

Морфофункціональні показники велосипедисток 14-15 років (n=12)

№ з/п	Показники	Січень 2025	Січень 2026	Статистична відмінність	
				t	p
1.	Довжина тіла, см	151,5±6,78	154,8±4,38	t _{1,2} =0,41	p>0,05
2.	Маса тіла, кг	48,7±0,23	46,8±0,06	t _{1,2} =7,99	p<0,001
3.	Окружність грудної клітки, см	79,8±0,32	81,8±0,27	t _{1,2} =4,78	p<0,001
4.	Систолічний артеріальний тиск, мм рт. ст.	119,6±1,09	122,3±0,69	t _{1,2} =2,09	p>0,05
5.	Діастолічний артеріальний тиск, мм рт. ст.	69,3±1,04	72,3±0,43	t _{1,2} =2,67	p<0,05
6.	Частота серцевих скорочень у спокої, уд·хв ⁻¹	69,5±0,74	66,2±0,36	t _{1,2} =4,01	p<0,01
7.	Анаеробна метаболічна ємність, ум. од.	57,9±0,89	60,3±0,63	t _{1,2} =2,20	p<0,05
8.	Аеробна метаболічна ємність, ум. од.	195,6±3,37	222,8±2,95	t _{1,2} =6,07	p<0,05
9.	Максимальне споживання кисню, л	4,1±0,14	4,6±0,07	t _{1,2} =3,19	p<0,01
10.	Життєва ємність легенів, мл	1816,7±13,23	1921,4±9,72	t _{1,2} =6,38	p<0,001

Висновки. Таким чином, проведенні дослідження юних велосипедисток 14 і 15 років показали, що рівень функціонального стану підвищився (p<0,05-001), при цьому довжина тіла зросла, а маса тіла знизилась (p<0,001) протягом року занять велоспортом за програмою КДЮСШ (велосипедний спорт маунтинбайк).

Список використаної літератури.

1. Платонов В. М. Сучасна система спортивного тренування. К. : Перша друкарня, 2020. 704 с.

2. Пруднікова М. С. Побудова тренувального процесу юних велосипедисток 12-15 років в період становлення СБЦ: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вих: 24.00.01. Харків : ХДАФК, 2011. 24 с.

3. Пруднікова М. С., Мулик К. В. Дослідження спеціальної фізичної підготовленості юніорок 17-19 років. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури. Фізична культура і спорт. 36. Наукових праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2023. Випуск №11(171) 23. С. 152 – 156.

4. Пруднікова М. С., Шерстюк М. Г. Аналіз тренувальних планів юніорок у велоспорті. *Scientific Collection «InterConf»*, (138): with the Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Conference «Science: Development and Factors its Influence» (December 26-28, 2022; Amsterdam, Netherlands) by the SPC «InterConf». Ark Reprints, 2022. 436 – 437 p.